गौण खनिज
राज्यात मोठ्या प्रमाणात होणाऱ्या अतिवृष्टीमुळे शेतातून माती वाहून गेल्याने अशी शेत जमीन लागवडी योग्य व सुपीक करण्यासाठी स्वामित्वधन माफ करण्यात आलेल्या शासन निर्णयांची अंमलबजावणी करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन परिपत्रक क्र.गौखनि-१०/१०२५/प्र.क्र.२९०/ख-२
हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय मुंबई-३२
दिनांक :- १४ नोव्हेंबर, २०२५

<u>वाचा</u>:- १.महसूल व वन विभाग,शा.नि.क्र.गौखनि-१०/०५१०/प्र.क्र.२१५/ख, दि.०३.१०.२०१०
२. महसूल व वन विभाग,शा.नि.क्र.गौखनि-१०/०८१९/प्र.क्र.११३/ख-२, दि.३०.०८.२०१९
३. महसूल व वन विभाग,शा.नि.क्र.गौखनि-३१/१०१७/प्र.क्र.११/ख-२, दि.२५.०१.२०२३
४. महसूल व वन विभाग,शा.नि.क्र.गौखनि-४९/०३२५/प्र.क्र.९०/ख-२, दि.०३.०४.२०२५

<u>प्रस्तावना:-</u>

राज्यात गेल्या प्रत्येक वर्षी कोणत्या ना कोणत्या भागात मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी व पूर झालेली आढळून येत आहे. या अतिवृष्टी व पुरामुळे शेत पिकाचे नुकसान, शेतजमीन खरडून जाणे, शेतजमिनीत अतिरिक्त गाळ साठणे, मनुष्य व पशुहानी, घरांची पडझड या वैयक्तीक तसेच सार्वजनीक मालमत्तेचे नुकसान होत आहे. यासाठी मदत व पुनर्वसन विभागाकडून विहीत निकषानुसार मदत देण्यात येत आहे. तथापि, शेतकऱ्यांना शेत जमिन लागवडी योग्य करण्यासाठी मुख्यत्वे माती/गाळ तसेच मुरूम, कंकर, इत्यादी गौण खनिजाची आवश्यकता आहे. संदर्भ क्रमांक ०२ येथील दिनांक ३०.०८.२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये नैसर्गिक आपतीग्रस्त व्यक्तींचे घर, गुरांचा गोठा, शेत व विहीर यांकरीता आवश्यक पाच ब्रास गौण खनिजांच्या वापराकरीता स्वामित्वधनातून सूट देण्यात आलेली आहे. नैसर्गिक आपत्तीग्रस्त शेतकऱ्यांना शेत जमीन लागवडी योग्य करण्यासाठी अधिक त्रास होवू नये याकरिता, विशेषत: संदर्भ क्रमांक ०२ येथील, दिनांक ३०.०८.२०१९ च्या शासन निर्णयाची तसेच इतर संबंधित शासन निर्णयांची योग्य ती अंमलबजावणी क्षेत्रीय यंत्रणेकडून होणे गरजेचे आहे. परंतु सदर शासन निर्णयांची अंमलबजावणी होत नसल्याची बाब शासनाच्या निदर्शनास आलेली असल्याने, शेतकऱ्यांना शेत जमिन लागवडी योग्य व सुपीक करण्यासाठी त्यांना गौण खनिज सहज उपलब्ध होण्यासाठी संदर्भाधीन शासन निर्णयांची योग्य ती अंमलबजावणी करण्याच्या सूचना अधिनस्त क्षेत्रिय यंत्रणांना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन परिपत्रक :-

राज्यात मोठ्या प्रमाणात होणाऱ्या अतिवृष्टी व पूर या नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतजमिन खरवडल्या/खचल्यामुळे आणि नदी पात्र/प्रवाह बदलल्यामुळे शेत जमीन वाहून जाते. तसेच, शेतजमिनीचा

सुपिक स्तर नैसर्गिक आपत्तीत वाहून गेल्याने अशा शेत जमीनी नापिक होऊन पडीक होतात. अशा नैसर्गिक आपतीग्रस्त शेतकऱ्यांच्या जमीनी लागवडी योग्य व सुपीक करण्यासाठी त्यांना गौण खनिज सहज उपलब्ध होण्यासाठी संदर्भाधीन क्रमांक ०२ येथील ३०.०८.२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये मुख्यत्वे माती/गाळ तसेच मुरूम, कंकर या गौण खनिजांच्या वापराकरीता स्वामित्वधन आकारणीतून देण्यात आलेल्या सुटीबाबतची काटेकोर अंमलबजावणी क्षेत्रिय यंत्रणांनी करावी. शेतकऱ्यांना याचा लाभ व्हावा याकरीता संबंधित तहसिलदार यांनी कृषी विभागाशी समन्वय ठेवावा. जेणे करून एकही आपतीग्रस्त शेतकरी लाभापासून वंचीत राहणार नाही.

०२. सदर शासन परिपत्रकाची काटेकोर अंमलबजावणी करण्यासाठी अधीनस्त क्षेत्रीय यंत्रणेस सूचना देण्याची कार्यवाही संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी करावी. तसेच शेतकऱ्यांना इतर विविध योजनातर्गंत माती व गाळ विना स्वामित्वधन उपलब्ध करून देण्याबाबतच्या इतर शासन निर्णयाची देखील अंमलबजावणी करावी.

०३ सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२५१११४१८०५१८३९१९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरिने सांक्षाकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

SADANAND GOVIND MOHITE

Digitally signed by SADANAND GOVIND MOHITE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=REVENUE AND FORESTS DEPARTMENT, 2.5.4.20=9BD008875B6A3A9FDDAD3E55FE0328DF13A27221CB2BBC67ABD0155F914EFC01, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=6590E2301450C474B246074049174C79201BCAD9E5EB15E8F21C282EAEFEDA38, cn=SADANAND GOVIND MOHITE
Date: 2025.11.14 18:06:16 +05'30'

(सदानंद गो. मोहिते)
कार्यासन अधिकारी, महसूल व वन विभाग

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल,मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय,मुंबई.
३. मा. विधानसभा अध्यक्ष यांचे खासगी सचिव, विधानमंडळ, मुंबई
४. मा. विधानपरिषद सभापती यांचे खासगी सचिव, विधानमंडळ, मुंबई
५. मा.मंत्री (महसूल) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. सर्व मा. मंत्री/मा. राज्यपाल यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय मुंबई.
७. सर्व मा. विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य
८. सर्व मंत्रालयीन विभाग
९. सर्व विभागीय आयुक्त
१०. सर्व जिल्हाधिकारी
११. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषदा
१२. सर्व उपविभागीय अधिकारी
१३. सर्व तहसिलदार
१४. निवडनस्ती